

Verkiezingen 2024

Memorandum Furia

Naar een zorgzame samenleving

Zorg als vertrekpunt

Mensen leven bij uitstek bij gratie van onderlinge steun en betrokkenheid op elkaar. De nood hieraan varieert doorheen ons leven, maar is nooit volledig afwezig. Elk van ons heeft zorg van anderen en de gemeenschap nodig om aan onze noden tegemoet te komen. Zorg is dan ook veel meer dan verzorgen of verzorgd worden. Zorg is **alles wat nodig is voor het welzijn en de bloei van het leven. Zorg is daardoor de motor van de samenleving.** Zorg bevorderen zou het uitgangspunt moeten zijn van elk beleid.

Erkenning van reproductief werk als hefboom voor meer gelijkheid

We zorgen allemaal op een of andere manier voor elkaar, maar niet iedereen krijgt daarvoor dezelfde erkenning. Waarom worden begeleiders in de kinderopvang, zorgkundigen in een woonzorgcentrum of huishoudhulpers zoveel minder betaald dan technici en IT'ers? Reproductief werk, al het werk dat het leven in stand houdt, wordt lager gewaardeerd dan productief werk waarmee werknemers winst realiseren voor hun werkgever. Nochtans kan het tweede niet zonder het eerste.

Stereotiepe denkpatronen kleuren verwachtingen over zorg, zodat niet van iedereen dezelfde zorginspanning wordt verwacht. **Het zijn wereldwijd vrouwen die het leeuwendeel van het reproductief werk op zich nemen, zowel betaald als onbetaald.** Erkenning en waardering van reproductief werk is dan ook een hefboom om tot meer gelijkheid te komen.

Een inclusieve samenleving

Diverse factoren zoals geslacht, etniciteit, sociale klasse, taal, validiteit, seksuele voorkeur, genderidentiteit, opleiding, verblijfsstatuut... bepalen je positie in de samenleving en liggen aan de basis van sociale ongelijkheden. Die ongelijke sociale positie heeft gevolgen voor de zorg die je krijgt, of niet krijgt, of enkel mits je voldoet aan de "juiste" voorwaarden zoals bijvoorbeeld een bepaald niveau van taalkennis, inschrijving bij de VDAB als werkzoekende... **In een inclusieve samenleving heeft elke burger recht op zorg op maat.**

Verantwoordelijkheid van de overheid

Zorg is geen zaak van de individuele burger die de juiste kansen moet grijpen. Zorg kan niet zomaar gereduceerd worden tot verantwoordelijkheid voor het eigen welzijn, tot individuele veerkracht, zelfredzaamheid en de juiste keuzes maken. Zorg is geen individueel, maar een collectief verhaal. **Het is aan de overheid om de voorwaarden te creëren die iedereen recht op zorg garanderen en het welzijn van de samenleving ten goede komen.**

I.ZORGPACT

Wachttijsten worden steeds langer en het aantal openstaande vacatures in de kinderopvang, jeugdhulp, rust- en verzorgingstehuizen en de dienstenchequessector bereikt recordhoogtes. Het is crisis in de zorg- en welzijnssector. Bovendien is de beschikbare zorg ongelijk verdeeld tussen wie een klein inkomen heeft en wie meer kan uitgeven. Furia pleit voor een **zorgpact** om deze brede **zorgcrisis** aan te pakken. Dat betekent:

1. GARANDEER GELIJKE RECHTEN OP ZORG

Vlaams

- De overheid moet **voorzien in een voldoende, kwalitatief en toegankelijk aanbod aan zorg** voor kinderen, bejaarden en personen met een handicap **in de directe leefomgeving**. Furia vertrekt hierbij van een rechtenbenadering: elk kind, elke bejaarde, elke persoon met een handicap heeft recht op een plek.

Bij onvoldoende aanbod of toegankelijkheid omwille van kostprijs, urenlange verplaatsingen of wachttijsten, blijven mensen noodgedwongen thuis om deze zorg op te nemen. De facto zijn het vooral vrouwen die deze ontbrekende zorg opnemen. De verstrenging van de voorwaarden voor tijdskrediet begin 2023 straft hen dubbel. Het gebrek aan kwaliteitsvolle en toegankelijke professionele zorg staat ook haaks op de ambitie om de werkzaamheidsgraad verder op te trekken. De nieuwe voorrangsregels in de kinderopvang die voorrang voorbehouden voor ouders die ½ werken of een opleiding volgen, raken vooral vrouwen omdat zij vaker deeltijds werken. Dat is niet alleen omwille van zorg. In veel vrouwelijke sectoren zoals schoonmaak/dienstencheques, zorg, detailhandel... zijn deeltijdse contracten standaard omwille van de nood aan flexibiliteit, zwaarte van de job.... Bovendien wordt het aantal plaatsen dat gereserveerd wordt voor gezinnen in kwetsbare positie gehalveerd tot 10%. Strengere voorrangsregels lossen het tekort aan plaatsen niet op. Ze vergroten alleen maar het Mattheüseffect.

- Zorg is **een verantwoordelijkheid van de overheid** en kan niet uitbesteed worden aan winstgedreven ondernemingen. Elke commercialisering houdt in dat winsten naar de aandeelhouders gaan. Dat is hoe dan ook ten koste van de betaalbaarheid en/of de kwaliteit van de zorg zoals blijkt uit de praktijk van enkele commerciële spelers uit de woon-zorgsector.
- Furia benadrukt dat sociale bescherming een grondrecht is en verzet zich tegen de tendens om die voorwaardelijk te maken.

2. GARANDEER GELIJKE RECHTEN IN HET OPNEMEN VAN ZORG

federaal

- Zorgstelsels zoals de thematische verlopen en tijdskrediet komen vandaag vooral ten goede aan vermogende klassieke gezinnen met twee inkomens. Door het inkomensverlies zijn deze stelsels moeilijk op te nemen door huishoudens met kleine inkomens. Dat geldt des te meer voor alleenstaande ouders - de facto merendeels moeders. Nochtans is voor hen de druk van de combinatie werk, zorg en huishouden extra hoog. Begin 2023 werden de voorwaarden voor tijdskrediet strenger: je moet onder meer langer gewerkt hebben bij dezelfde werkgever om toegang te hebben. Hierdoor zijn deze stelsels nog minder toegankelijk voor wie een onzekere arbeidsmarktpositie heeft. Daarom pleit Furia voor **de afschaffing van de anciënniteitsvoorwaarden en voor het verhogen van de vergoeding voor kleine inkomens**.

- Om een gelijke verdeling van de zorg van meet af aan te stimuleren, pleit Furia voor **een verdere uitbreiding en verplichting van het geboorteverlof voor vaders en meemoeders**.
- De huidige regelgeving van thematische verloven en tijdskrediet loopt ver achter op de veelheid aan en diversiteit van intense zorgrelaties en de realiteit van “chosen families”. Vandaag kunnen zorgstelsels enkel opgenomen worden voor naaste familieleden of door samenwonenden. Men kan bijvoorbeeld geen beroep doen op een zorgstelsel om zorg op te nemen voor een vriendin. Wie een LAT-relatie heeft, kan evenmin zorgverlof opnemen voor een partner, of rouwverlof krijgen bij overlijden. Furia vraagt **het opentrekken van familiale verloven en zorgstelsels voor niet-verwanten en niet-samenwonenden met een duurzame relatie**.
- **Realiseer collectieve arbeidsduurverkortung en verlaag de norm voor voltijds werk:** 41% van de werkende vrouwen werkt deeltijds tegenover 12% van de werkende mannen. De zorg voor kinderen of andere afhankelijke personen is één van de belangrijkste redenen waarom vrouwen deeltijds werken, terwijl deeltijds werkende mannen die reden nauwelijks vernoemen. Deeltijds werk heeft een grote impact op je inkomen, loopbaankansen en pensioenopbouw. Verlaag daarom de norm voor voltijds werk. Collectieve arbeidsduurverkortung met loonbehoud zou iedereen toelaten om betaald en onbetaald werk te combineren zonder in te boeten op inkomen en sociale zekerheidsrechten.

3. WAARDEER PROFESSIONELE ZORG

Vlaams

Net zoals onbetaalde zorg thuis ondergewaardeerd wordt, geldt dat ook voor betaalde zorg en in het bijzonder professionele zorg die nauw aanleunt bij de zorgtaken thuis. Lage lonen en hoge werkdruk zijn het resultaat. Ook die professionele zorgarbeid wordt overwegend door vrouwen verricht: 98% in de dienstenchequessector, 95% in de kinderopvang en 90% van de verzorgenden in de woon-zorgcentra. Vrouwen in kwetsbare situaties en/of met een migratieachtergrond vormen het overgrote deel van de onderhouds- en zorgwerkers. Hun inzet en toewijding staat in schril contrast tot hun loon, werk- en leefomstandigheden.

- **Verlaag de kindnorm in zowel de voorschoolse als buitenschoolse kinderopvang**

De Vlaamse regering kondigde in haar laatste septemberverklaring een verlaging van de kindnorm aan tot 5 kinderen per begeleider voor baby's tot 12 maanden en 7 kinderen per begeleider voor oudere kinderen en gemengde groepen. Dat is een stap in de goede richting. Alleen bestaan slechts weinig groepen uitsluitend uit baby's waardoor de kindnorm in praktijk hoog blijft.

Het is ook mogelijk om voortaan logistiek medewerkers in te zetten om de kinderverzorgers bij te staan. Die logistieke medewerkers tellen evenwel mee bij de berekening van het aantal begeleiders, met alle risico's van dien voor de kwaliteit van de zorg. Furia beklemtoont dat een dergelijke noodgreep geen structurele oplossing is. **Een verdere verlaging van de kindnorm tot 5 voor peuters en 4 voor baby's blijft nodig.**

Ook in de buitenschoolse opvang is de werkdruk onaanvaardbaar hoog. Zeker als vastgehouden wordt aan de geplande verhoging van de kindnorm tot 18 kinderen per begeleider voor kinderen van 3 tot 12 jaar. Furia vraagt om **de kindnorm in de buitenschoolse opvang op maximum 14 kinderen te houden.**

- **Geef alle kindbegeleiders een volwaardig werknemersstatuut:** Geen flexwerk in de kinderopvang. Kinderen hebben nood aan continuïteit. Bovendien is specifieke expertise vereist. Alle werknemers in de kinderopvang verdienen een volwaardig werknemersstatuut. Ook de onthaalouder in gezinsopvang.
- **Verbeter structureel de werk- en leefomstandigheden van de huishoudhulp in het dienstenchequessysteem.** Poetsen is zwaar werk. Zo lopen huishoudhulp 35 keer meer kans op musculoskeletale aandoeningen. Omwille van die fysieke belasting en/of omdat ze hun job moeten kunnen combineren met zorg, werken huishoudhulp vaak deeltijds. De gemiddelde arbeidsduur bedraagt 24 uur per week. Het inkomen van huishoudhulp is dan zo laag dat ze financieel afhankelijk zijn van een partner of veroordeeld tot armoede. 14% van hen is alleenstaande ouder (in de totale werkende bevolking is dat 3%).
In een sector die voor 70% gesubsidieerd wordt met gemeenschapsmiddelen zit de overheid aan het roer. Furia roept de overheid op om:
 - **de sociale bescherming van de werknemers te versterken door de norm voor voltijds werk te verlagen**
 - **de lonen op te trekken tot minstens het niveau van gelijkaardige jobs in andere sectoren zoals de schoonmaaksector**
 - **dwingende voorwaarden op te leggen met betrekking tot welzijn op het werk, opleiding en omkadering en daarop nauw toe te zien**
 - **dienstencheques inkomensafhankelijk te maken**

4. BESTRIJD STEREOTYPERING

- **Voer een jaarlijkse zorgkloofmeting in**

federaal

Naar analogie met de loonkloofmetingen pleit Furia voor een jaarlijkse zorgkloofmeting. Er bestaan heel wat cijfers over de ongelijke zorgverdeling tussen vrouwen en mannen, zowel in de professionele sector als op het thuisfront. Het samenbrengen van al deze cijfers in één indicator zou alvast sensibiliserend werken om de zorgkloof zichtbaar te maken.

Belangrijk is om zo'n zorgkloofmeting intersectioneel op te vatten. Zo zijn vrouwen van kleur oververtegenwoordigd in die lager gewaardeerde beroepen die het dichtst bij de zorg thuis staan. En vrouwen nemen hun loopbaan lang meer onbetaalde zorg op dan mannen. Ook oudere vrouwen schroeven betaalde arbeid terug om zorg op te nemen.

- **Stop stereotiepe toeleiding**

Vlaams

Er bestaat geen gen voor poetsen of zorgen. Het zijn aangeleerde competenties en geen natuurlijke "gaven" van vrouwen. Stop de stereotiepe automatismen waarmee de VDAB kortgeschoolde vrouwen en vrouwen van kleur, ongeacht hun competenties, toeleidt naar sectoren als de dienstencheques, kinderopvang of rust- en verzorgingstehuizen.

De afgelopen jaren zijn er terecht grote inspanningen geleverd om meisjes warm te maken voor STEM-richtingen (=wetenschappelijke opleidingen). De omgekeerde beweging is evenwel nooit gemaakt. Jongens moeten aangemoedigd worden om ook voor HEAT-richtingen (gezondheid, zorg en onderwijs) te kiezen.

Stereotiepe toeleiding heeft ook een negatieve impact op wie non-binair is en al wie niet beantwoordt aan de gangbare ideeën over vrouwelijkheid en mannelijkheid.

- **Richt een expertisecentrum gender en gezondheid op**

federaal, Vlaams

Het witte mannenlichaam is in veel medisch en farmaceutisch onderzoek de standaard. Hierdoor worden klachten van vrouwen, mensen van kleur, interseks mensen, trans en non-binaire mensen nog te vaak niet ernstig genomen en/of krijgen ze niet de gepaste zorg.

Klassieke voorbeelden zijn het ander beeld van hartklachten bij vrouwen, het niet in rekening brengen van seks bij de behandeling van migraine die drie keer meer vrouwen dan mannen treft, het gebrek aan kennis over specifieke aandoeningen zoals endometriose en menopauzeklachten... Ook wat betreft psychische gezondheid zijn er belangrijke verschillen. Zo vertegenwoordigen vrouwen $\frac{2}{3}$ van de mensen in invaliditeit door burn-out of depressie. Mannen zijn dan weer oververtegenwoordigd in de cijfers over zelfdoding. Onder holebi's en transgenderpersonen komen zowel zelfmoordgedachten als pogingen vaker voor in vergelijking met hetero's en cisgenderpersonen. Een **interdisciplinair** expertisecentrum dat focust op gender en gezondheid moet **onderzoek stimuleren naar genderspecifieke verschillen en kennis hierover verspreiden** onder gezondheidswerkers.

Ook stereotypen op basis van andere factoren zoals sociale klasse en etniciteit bepalen de kwaliteit van de zorg die je krijg. Zo blijkt uit onderzoek dat mensen van kleur langer moeten wachten voor ze hulp krijgen op spoeddiensten en pijnstillers toegediend worden. Moeders van kleur worden vaker aan hun lot overgelaten op de kraamafdeling. Daarom moet zo'n expertisecentrum over gender en gezondheid de **intersectionele** toets doorstaan.

II. AUTONOMIE

Autonomie is een belangrijk feministisch principe. Iedereen moet zoveel mogelijk ruimte krijgen om te beslissen over werken, liefhebben, wel of geen kinderen, samenleven...

5. KADER ABORTUS BINNEN PREVENTIEVE GEZONDHEIDSZORG

federaal

Midden april 2023 werd het wetenschappelijk rapport over de abortuswet- en praktijk voorgesteld in het parlement. De academische conclusies zijn glashelder en herhalen de eisen van de vrouwen- en abortusbeweging: de abortuswet en -praktijk moeten aangepast zodat ze meer tegemoet komen aan de autonomie van de vrouw. Ook al behoren de Belgische abortuscijfers tot de laagste ter wereld, 1 op 5 vrouwen in België ondergaat een abortus.

- Het recht op abortus moet gelden voor **elke vrouw en elke persoon met vrouwelijke seksekenmerken in België, ongeacht statuut**. In het bijzonder vluchtelingen, vrouwen zonder wettig verblijf en daklozen hebben vandaag immers moeilijk toegang tot snelle abortuszorg. Abortuszorg moet erkend worden als dringende medische hulp.
- De bedenktijd van 6 dagen is betuttelend. Het beslissingsproces start immers vóór de eerste raadpleging, namelijk op het moment dat de ongewenste zwangerschap vastgesteld wordt. Daarom weegt **de verplichte bedenktijd** en moet die worden **afgeschaft**.

- Jaarlijks trekken enkele honderden vrouwen naar Nederland omdat ze de wettelijke termijn in België overschrijden. Het kan iedere vrouw overkomen, maar niet elke vrouw heeft de nodige middelen om naar Nederland te trekken. België moet die zorg zelf organiseren. Daarom moet de **termijn opgetrokken** worden tot **18 weken**.
- **Schrijf abortuszorg in het gezondheidsrecht in.** Zo zijn patiëntenrechten en kwaliteitseisen van toepassing. Dat laat toe om het moraliserend perspectief te verlaten en abortuszorg vorm te geven als een medische handeling in het kader van preventieve gezondheidszorg aan vrouwen.
- **Betaal anticonceptiva terug voor alle leeftijden** en dus ook voor wie ouder is dan 25 jaar. Dat geldt in het bijzonder voor langdurige anticonceptiva die duur zijn bij aankoop. De onderzoekers stelden immers vast dat het aantal abortussen in dalende lijn gaat in de leeftijdsgroep waarvoor volledige terugbetaling van anticonceptiva geldt.

6. SCHAF DE VERBODEN OP LEVENSBESCHOUWELIJKE KENTEKENS AF Vlaams

In bijna alle scholen bestaat een verbod op religieuze kentekens. Zo'n verbod schendt het zelfbeschikkingsrecht van moslima's die een hoofddoek wensen te dragen en hun grondwettelijk recht op vrije meningsuiting en vrijheid van godsdienstbeleving. Bovendien beperkt het de onderwijs- en tewerkstellingskansen van deze meisjes. Het verbod op levensbeschouwelijke tekens treft overigens ook Sikh-jongens en -mannen - al was het niet tegen hen gericht.

Zowel een verbod op het dragen van een hoofddoek als de verplichting dat te doen, tasten het zelfbeschikkingsrecht van meisjes en vrouwen aan en verhinderen hun emancipatie. Furia verklaart zich dan ook solidair met de strijd van zowel meisjes en vrouwen die in België geen hoofddoek mogen dragen op school of het werk als meisjes en vrouwen in bv. Iran die een hoofddoek moeten dragen.

Furia bepleit **inclusieve neutraliteit** voor de overheid. Neutraliteit door de overheid is een belangrijk principe dat de democratische rechten en godsdienstvrijheid van alle burgers garandeert. Neutraliteit staat dan ook garant voor een correcte dienstverlening. Dat heeft volgens Furia evenwel niets te maken met het uiterlijk van de betrokkene, maar alles met de uitvoering van de functie.

7. STEM WET- EN REGELGEVING AF OP DE DIVERSITEIT AAN RELATIEVORMEN

Naast het 'kerngezin' bestaan steeds meer andere samenlevingsvormen: nieuw samengestelde gezinnen, éénoudergezinnen, intergenerationeel samenleven, LAT-relaties, samenhuizende vrienden, pleeggezinnen, same sex koppels, gemengde koppels, relaties met meer dan twee... Wie niet in een klassieke relatievorm leeft, botst op tal van barrières. De wet- en regelgeving, maar ook hulpverlening hinkt achterop.

- **Federaal: Richt een expertencommissie op die voorstellen uitwerkt om het familierecht af te stemmen op de diversiteit aan relatievormen.** Dat veronderstelt onder meer het genderneutraal maken van het afstammingsrecht, het uitwerken van een wettelijk kader voor draagvrouwschap, meerouderschap en sociaal ouderschap of zorgouderschap, het openstellen van de wettelijke samenwoning voor meer dan twee personen, de invoering van een recht op alimentatie of een andere vorm van financiële solidariteit na beëindiging van een (langdurige) samenlevingsrelatie, het uitdenken van een juridische basis voor duurzame niet-romantische relaties, erkenning van familiebanden die in het buitenland gevormd zijn...

- **Vlaams: Ondersteun collectieve woonvormen en maak ze meer toegankelijk:** Aangepaste woongelegenheid voor niet-klassieke gezinnen is schaars. Collectieve woonvormen zoals wooncoöperaties, intergenerationele huisvesting, cohousing, commons.. zijn vaak afhankelijk van particuliere financiering. Het inzetten van publieke gronden of patrimonium voor meer betaalbaarheid en het ontwikkelen van sociale woongelegenheden die diverse vormen van wonen mogelijk maken, kan dergelijke initiatieven toegankelijker maken.
- **Vlaams:** Hulpverlening en opvoedingsondersteuning zijn afgestemd op klassieke relativismen. **De kennis van hulpverleners over bijvoorbeeld opgroei en het voorkomen van geweld in niet-klassieke samenlevingsvormen moet worden verbreed.**

8. VERSTERK DE FINANCIËLE ONAFHANKELIJKHEID VAN VROUWEN

- **Federaal: Schaf het statuut van samenwonende af voor vervangingsinkomens:** Wie vandaag een uitkering krijgt als gevolg van een handicap, werkloosheid... verliest een deel bij samenwonen. Die “prijs van de liefde” raakt wie het kwetsbaarst staat. Die regeling geldt niet alleen voor romantische relaties, maar ook voor wie samenwoont met familie of vrienden. Mensen met een inkomen uit werk kunnen probleemloos samenwonen en genieten van de voordelen ervan. Mensen met een uitkering daarentegen hebben die vrijheid niet. Familiale en sociale solidariteit wordt bij hen afgestraft. Iedereen moet de vrije keuze hebben om al dan niet samen te wonen zonder in een financiële afhankelijkheidspositie gedwongen te worden. Daarom bepleit Furia de afschaffing van het statuut van samenwonende in de werkloosheid, ziekteverzekering en sociale bijstand. Vooral vrouwen zijn hier het slachtoffer van. Ze zijn immers oververtegenwoordigd in de categorie van samenwonenden.
- **Vlaams: Geen deelbudget en actualisering meer voor mensen die recht hebben op een assistentiebudget:** Ook mensen met een handicap hebben recht op een familieleven, om zelfstandig te wonen en deel te nemen aan de arbeidsmarkt. Slechts een deel van het toegekende budget uitkeren of het verplaatsen naar een lagere budgetcategorie zijn geen oplossingen voor de wachtlijsten. De Raad van State veroordeelde de actualisering van de budgetten voor personen met een handicap begin 2024 als ongrondwettelijk.
- **Federaal: Gelijk loon voor gelijkwaardig werk:** hanteer een ruimere vergelijkingsbasis: De huidige functieclassificatie wordt in praktijk toegepast op microniveau, op het niveau van subsectoren en binnen éénzelfde onderneming. Een ruimere vergelijkingsbasis -over de sectoren heen- voor het bepalen van gelijkwaardig werk zou bijvoorbeeld toelaten om het onderhoud van complexe machines te vergelijken met het verzorgen van bejaarden.
- **Federaal: Pak de pensioenkloof aan.** Na de loonkloof van 21% volgt een nog grotere pensioenkloof van 23%. Het gratis of onderbetaalde reproductieve werk dat vooral vrouwen hun loopbaan lang voor hun rekening nemen, verklaart veel van deze kloven. Een pensioenhervorming moet dan ook dit reproductieve werk in rekening brengen. **Dat betekent onder meer inzetten op een sterke eerste pijler, de afschaffing van de samendrukking bij de berekening van het pensioen bij deeltijds werk en het vrijwaren van de gelijkgestelde periodes voor zorg.**

III. #WETOO

De uitrol van de Zorgcentra na Seksueel Geweld en de Family Justice Centers, de “wraakpornowet” over het niet consensueel verspreiden van seksueel getinte beelden en de wet op femicide tijdens de voorbij legislatuur zijn belangrijke stappen. Dat belet niet dat de cijfers van gendergerelateerd geweld schrikbarend hoog blijven:

- Eén op zeven Belgische vrouwen heeft af te rekenen met partnergeweld (IGVM, 2010) en één op vijf werd verkracht (Amnesty-SOS Viol, 2020).
- Eén op drie LGBTI-personen maakte de voorbije twee jaar fysiek geweld mee (Transgender infopunt, 2023)
- In vergelijking met mannen worden vrouwen vijf keer zo vaak onder druk gezet om een naaktfoto te maken of laten maken. Ze krijgen ook twee keer zo vaak ongewenste naaktbeelden toegestuurd (IGVM, 2022)

Deze cijfers tonen hoe wijdverspreid, omvangrijk en systematisch gendergerelateerd geweld is. Concrete maatregelen zijn dringend nodig. Furia pleit prioritair voor:

9. ZET IN OP PREVENTIE

Vlaams

Gendergerelateerd geweld kost gigantisch veel aan de samenleving: psychosociale en medische zorg aan slachtoffers, inzet van politie en justitie, inkomensverlies van de slachtoffers... Desondanks wordt weinig op preventie ingezet.

- **Meer coördinatie:** Een structureel preventiebeleid betekent afstemming en planning tussen de verschillende beleidsniveaus en -domeinen.
- **Intersectioneel:** met oog voor geweld op kruispunten van sekse, etniciteit, handicap, seksuele voorkeur, genderidentiteit...
- **Van jongs af aan:** De uitholling van de eindtermen voor het secundair onderwijs maakt dat er voor geweldpreventie niet noodzakelijk aandacht is op school. Nochtans is het cruciaal om met kinderen en jongeren aan de slag te gaan rond stereotypen over mannelijkheid en vrouwelijkheid, digitale verspreiding van niet-consensuele beelden, relatievorming, grenzen en weerbaarheid.
- **Specifieke sensibilisering over gendergerelateerd digitaal geweld:** Nog te veel daders en slachtoffers zijn zich er niet van bewust dat het delen van beelden zonder toestemming, ook als je ze niet zelf verspreidde maar gewoon ontving, online dreigen met geweld, online haatspraak... strafbaar is.
- **Getuigen betrekken:** Gezien de omvang van gendergerelateerd geweld in onze samenleving zijn er niet alleen veel slachtoffers, maar ook veel (professionele) getuigen. Vaak weten zij niet hoe te reageren terwijl ze wel degelijk een rol kunnen spelen. Preventiecampagnes moeten ook hen aanspreken. Reik hen een vocabularium, kader en concrete handvatten aan.

10. CREËER EEN GESPECIALISEERDE RECHTBANK GENDERGERELATEERD GEWELD federaal

Intrafamiliaal geweld raakt domeinen die door verschillende rechtbanken behandeld worden. Zo komt echtscheiding voor de familierechtbank maar partnergeweld voor de correctionele rechtbank. Nochtans is het (levens)belangrijk om de echtscheiding en verblijfs- en/of bezoeksregeling van de kinderen niet los van het intrafamiliaal geweld te bekijken.

Daarom pleit Furia voor een gespecialiseerde rechtbank inzake gendergerelateerd geweld die intersectioneel werkt. Dat zou bovendien verdere specialisatie bevorderen die de opvolging van andere vormen van gendergerelateerd geweld ten goede zou komen.

11. MAAK GESCHREVEN HAATSPRAAK VOOR ALLE DISCRIMINATIEGRONDEN STRAFBAAR

federaal

Persmisdrijven moeten voor een assisenjury komen. Omdat dit een zware en omslachtige procedure is, gebeurt dat in praktijk niet voor geschreven haatspraak. Voor racisme en xenofobie is een uitzondering gemaakt. Daar kan vervolging zonder dat er een assisenjury aan te pas komt. Dat moet ook gelden voor andere discriminatiegronden. Elke vorm van geschreven haatspraak zou vervolgd moeten worden, ongeacht het motief dat eraan ten grondslag ligt.

12. SLUIT SECTORSPECIFIEKE #METOO-CAO'S

federaal

Als #metoo één iets duidelijk gemaakt heeft, dan is het dat (seksueel) grensoverschrijdend gedrag op het werk in alle sectoren voorkomt. De huidige regelgeving schiet tekort. **Een specifieke #MeToo-cao zou werkgevers ertoe moeten aanzetten om een pro-actief beleid op te zetten, aangepast aan de sector.**

De cao mag niet beperkt blijven tot de werknemers, maar moet ook gaan over derden zoals freelancers, leveranciers, klanten... Zo'n cao moet ook inspelen op de digitalisering waardoor het grensoverschrijdend gedrag een digitaal verlengstuk gekregen heeft. In zo'n CAO moet ook een intersectionele aanpak van grensoverschrijdend gedrag opgenomen worden.

Welke concrete acties moet zo'n #MeToo-cao omvatten?

- Herhaalde informatiecampagnes voor het personeel over wat seksueel grensoverschrijdend gedrag is en waar men met een klacht terecht kan.
- Een duidelijke gedragscode met sancties op niet-naleving in het arbeidsreglement.
- Bijkomende opleiding voor de vertrouwenspersonen, aangepast aan de sector.
- Gegenderde risicoanalyse zoals gevraagd door de IAO (Internationale Arbeidsorganisatie) in het verdrag betreffende geweld en intimidatie nr. 190.
- Bevoegdheid voor de vakbondsvertegenwoordiging om dit alles mee op te volgen...
- Ondersteunen van een preventief netwerk.
- Specifieke informatie over wat te doen als getuige.

13. REALISEER PERFORMANTE SLACHTOFFER- EN DADERHULP Vlaams

- **Verruiming van de bereikbaarheid van de telefonische hulplijn 1712:** Geweld kent geen uren. Vaak vindt het 's avonds plaats, in het weekend, op een feestdag. Mensen met een (dringende) vraag over geweld zouden op elk uur van de dag moeten kunnen bellen of chatten.
- **Investeer in gespecialiseerde hulpverlening:** In de schoot van het vorig jaar opgerichte Vlaams Mensenrechteninstituut richtte de Vlaamse overheid het Vlaams Meldpunt grensoverschrijdend gedrag op. Wachtlijsten voor gespecialiseerde hulp zijn evenwel schering en inslag. Nieuwe eerstelijns hulp heeft enkel zin met een voldoende en kwalitatief tweedelijns aanbod om met de hulpvraag aan de slag te gaan.

- **De kennis van professionals in de hulpverlening moet omhoog:** Zowel over de problematiek van gendergerelateerd geweld als over de combinatie met specifieke uitsluitingsmechanismen zoals handicap, verblijfsstatuut, etniciteit, risico op genitale verminking, context echtscheiding, seksuele voorkeur, genderidentiteit...
- **Gespecialiseerde psychosociale hulp bij gendergerelateerd digitaal geweld:** Slachtoffers kunnen vandaag terecht bij het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM) voor hulp bij het verwijderen van beelden en juridische bijstand. Gespecialiseerde psychosociale hulp ontbreekt evenwel.
- **Gratis bedden in het vluchthuis voor iedereen, ongeacht je statuut:** Een vluchthuis is niet gratis. Aan rato van de dagprijs betaalt je er al snel meer dan je bijdrage aan de huur of aan de afbetaling van de gezinswoning (kosten die blijven doorlopen tijdens je verblijf), zeker als je kinderen hebt. Het OCMW komt tussen bij kleine inkomens, maar die regeling geldt niet voor vrouwen zonder papieren. Bedden in een vluchthuis horen niet betalend te zijn. De opvang moet voor iedereen, ongeacht statuut, toegankelijk zijn.
- **Een voldoende, effectief en structureel aanbod van dadertherapie:** Er is te weinig begeleiding beschikbaar voor plegers van gendergerelateerd geweld en plegers van seksueel misbruik van kinderen. Furia bepleit een significante uitbreiding en structurele verankering van het bestaande aanbod en monitoring van de effectiviteit ervan

IV. SOLIDARITEIT

14. VOER EEN GENDERGEVOELIG ASIELBELEID

- **Federaal: Geen vluchtelingen meer op straat:** België is talloze malen veroordeeld door de rechter wegens het gebrek aan fatsoenlijke opvang. "Noodmaatregelen" zoals de opschorting van opvang voor alleenstaande mannen zijn discriminerend en onwettig.
- **Federaal: Een gendergevoelige asielprocedure:** Dat betekent onder meer rekening houden met de grote kwetsbaarheid van vrouwelijke vluchtelingen en LGBTI+personen voor geweld, zowel in het land van herkomst als op hun vluchtweg en bij aankomst
- **Federaal, Vlaams: Gendergevoelige opvang** van asielzoekers en vluchtelingen: Dat betekent zowel het garanderen van de veiligheid van meisjes, vrouwen en LGBTI+personen als oog hebben voor hun specifieke noden.
- **Federaal: Mensen die in het land verblijven op basis van gezinshereniging en slachtoffer zijn van intrafamiliaal of seksueel geweld, moeten het geweld kunnen ontvluchten zonder dat hun verblijfsrecht aangetast wordt:** De huidige regeling is hoogdrempelig en het verblijfsrecht van slachtoffers niet gevrijwaard. Dat betekent in praktijk dat slachtoffers bij de dader blijven.

15. OORLOG EN VREDE

- **Verkrachting als oorlogswapen**

In elke oorlog wordt verkrachting van de burgerbevolking in meerdere of minder mate ingezet als oorlogswapen. Het is belangrijk om deze oorlogsdaden te documenteren (aan beide kanten) zodat daders vervolgd kunnen worden. Slachtoffers moeten de nodige hulp krijgen. **België moet inzetten op het beschikbaar stellen van juridische expertise.**

- **Oog voor de specifieke noden van vrouwen**

Oorlog stelt vrouwen voor specifieke uitdagingen. Vaak nemen zij het leeuwendeel van de zorg voor het dagelijks leven op zich terwijl levensnoodzakelijke goederen erg schaars zijn en veilige medische hulp ontbreekt. In het bijzonder zwangere vrouwen zijn kwetsbaar.

- **Pas VN-resolutie 1325 over vrouwen, vrede en veiligheid toe**

Elke oorlog wordt op een bepaald moment beëindigd met onderhandelingen over vrede. Het is belangrijk om vrouwen en vrouwenorganisaties van meet af aan te betrekken. België moet inzetten op het **steunen van zelforganisaties van vrouwen**. De grootste emancipatorische kracht gaat immers uit van initiatieven van de betrokkenen en hun organisaties zelf. Hen ondersteunen in dit proces moet dan ook de prioriteit zijn.

V. VOORBIJ HET BNP

De klassieke indicator van het BNP schiet te kort om het welzijn van een samenleving te meten. Dat omvat immers meer dan inkomen en economische groei alleen. Reproductief werk blijft er buiten beeld. Nochtans is dat de drijvende kracht van de samenleving.

16. NEEM BRUTO NATIONAAL WELZIJN ALS MAATSTAF

Vlaams, federaal

Door geen rekening te houden met de waarde van onbetaalde zorgarbeid en vrijwilligerswerk negeren regeringen de rol hiervan voor het welzijn van een samenleving. Furia pleit voor **bruto nationaal welzijn als kompas**. Dat stelt het welzijn van mens en planeet centraal in plaats van economische groei en winst. Furia laat zich hierbij inspireren door alternatieve modellen van economie zoals Kate Raworth met “de donut-economie” die sociale fundamenteën en planetaire grenzen wel in rekening brengt of Thera Van Osch met “de BOA-quote” die de verhouding tussen het volume betaalde en onbetaalde arbeid weergeeft..

17. GEBRUIK EEN WELZIJSBEGROTING en VOER EEN WELZIJNSTOETS IN Vlaams, federaal

Furia pleit voor een **welzijnsbegroting**: Dat is veel meer dan gewoon meer middelen voor het beleidsdomein welzijn. Het is een begroting die welzijn als uitgangspunt neemt voor alle beleidsdomeinen.

Een systematische **welzijnstoets** moet garanderen dat beleidsplannen het welzijn van de burger voorop stellen. Internationale economische denktanks zoals de New Economics Foundation werkten een kader van indicatoren uit met 5 pijlers: kwalitatief werk, effectieve publieke dienstverlening, een gezond leefmilieu, een hoge graad van (mentaal) welzijn en minder sociale ongelijkheid en meer rechtvaardigheid.

Landen en regio's zoals Nieuw-Zeeland, IJsland, Finland, Canada, Schotland en Wales experimenteren al met een welzijnsbegroting in de Wellbeing Economy Government Partnership. We nodigen onze regeringen uit om hierbij aan te sluiten.

Ongelijkheid v/m komt voor in alle maatschappelijke domeinen en is verweven met de manier waarop onze samenleving georganiseerd is. Furia bepleit de **structurele verankering van gelijke kansen vanuit intersectioneel perspectief**. Dat betekent:

18. REALISEER GELIJKE VERTEGENWOORDIGING Vlaams, federaal

- **Paritaire democratie**

Wettelijk is vastgelegd dat regionale en federale regeringen samengesteld moeten zijn uit personen van een verschillend geslacht. In praktijk volstaat het dat één regeringslid van het andere geslacht is. Furia bepleit een paritair samengestelde regering. Dat moet ook gelden voor de kern.

- **Betrekken van een autonoom middenveld**

Het middenveld wordt nauw betrokken zonder in een instrumentele rol geduwd te worden. Dat betekent dat randvoorwaarden zoals tijd en middelen om die rol op te nemen verzekerd zijn.

19. VOER EEN GECOÖRDINEERD EN INCLUSIEF GELIJKEKANSENBELEID Vlaams, federaal

met:

- **een verantwoordelijke minister ondersteund door een administratie en met voldoende middelen**
- **die zowel een verticaal** (eigen beleid) **als horizontaal** (op verschillende beleidsdomeinen) **gelijkekansenbeleid voert**
- **vanuit een intersectioneel perspectief**

20. Voer een effectief non-discriminatiebeleid Vlaams, federaal

Discriminatie is een schending van mensenrechten en moet structureel aangepakt worden.

- Het is belangrijk dat slachtoffers van discriminatie maar één keer hun verhaal moeten vertellen. Daarom moet het **één-loket-principe** het uitgangspunt zijn: dossiers worden mits toestemming van het slachtoffer naar de bevoegde instanties doorgestuurd. Hiertoe moeten de nodige onderlinge akkoorden afgesloten worden.
- **Een regelgevend kader voor effectieve praktijktests op de arbeids- en woningmarkt op alle bestuursniveaus:**

Het huidige wettelijk kader op federaal niveau is beperkt tot reactieve praktijktests. Handhaving van de antidiscriminatiewetgeving is derhalve afhankelijk van individuele klachten. Pro-actieve praktijktests daarentegen zouden toelaten om discriminatie structureel op te sporen en weg te werken.

Steden in Vlaanderen werden de voorbije legislatuur via specifieke subsidies aangemoedigd om academische praktijktests voor de lokale woningmarkt op te zetten. Uit die ervaringen blijkt dat praktijktests effectief zijn. Ze brengen niet alleen bestaande discriminaties in kaart, maar werken ook sensibiliserend. Wie in het verleden getest werd, doet het daarna immers gemiddeld beter. Tegelijk blijken er hardleerse overtreders. In dat geval maken praktijktests het mogelijk om individuele dossiers op te bouwen. Een regelgevend kader op Vlaams niveau voor proactieve praktijktests door overheidsinspecties moet deze experimenten structureel verankeren in het antidiscriminatiebeleid.

- **Snelle evaluatie van de werking van het Vlaams Mensenrechten Instituut Vlaams**

Op 15 maart 2023 ging het Vlaams Mensenrechten Instituut van start. Furia blijft betreuren dat het Vlaams Mensenrechten Instituut niet de bevoegdheid heeft om naar de rechtbank te stappen als bemiddeling faalt. Furia vraagt een snelle evaluatie van de opvolging van klachten.

Furia is een feministische denktank en actiegroep die ijvert voor een meer gelijke en inclusieve samenleving. Dit memorandum wil concrete handvatten bieden om hier werk van te maken. Gelijkheid, zelfbeschikking en solidariteit zijn daarbij het vertrekpunt.